

Necati Gültepe

KIZILELMA'NIN
İZİNDE

ÖTÜKEN

NECATİ GÜLTEPE; İlk ve Orta Öğretimini Erzincan'da tamamladı, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih bölümünden mezun oldu. İktisat tarihinden yüksek lisans (Master) yaptı.

Üniversite yıllarında İstanbul İl Halk Kütüphanesi'nde çalıştığı devlet memurluğuna, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde Arşiv Uzmanı olarak devam etti.

Otuz yıllık memuriyet hayatının 29 yılı devlet arşivlerinde geçti. Memuriyetinin son yirmi yılını Uzman Şube Müdürü, Daire Başkanı ve Genel Müdür Yardımcısı olarak, üst düzey yöneticilik yaparak tamamladı.

2002 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Halen tarih konusunda araştırmalarına devam eden Necati Gültepe'nin muhtelif süreli yayınlarda, dergi ansiklopedi ve yayın organlarında yüzün üzerinde araştırma/makalesi neşredildi.

Devlet Arşivlerinin 1990–2002 yılları arasındaki yayınlarının hemen hemen tamamında yayın sorumlusu olmuş ve editörlüklerini yapmıştır. Bunlardan sadece ilk dördünün künyesi şöyledir:

- **Ermeniler Tarafından Yapılan Katliam Belgeleri (1914–1921)**, *Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları*, Ankara 2001

- **Osmanlı fermanları** - Ottoman fermans. - İstanbul: Seçil Ofset, 1992.

- **Osmanlı Devleti ile Kafkasya**, Türkistan ve Kırım Hanlıkları arasındaki münasebetlere dair arşiv belgeleri (1687–1908 yılları arası). Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992.

- **Osmanlı Devleti ile Azerbaycan** Türk Hanlıkları arasındaki münasebetlere dâir arşiv belgeleri: Karabağ - Şuşa, Nahçıvan, Bakü, Gence, Şirvan, Şeki, Revan, Kuba, Hoy, I (1578–1914). Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992

Yayınlanan Diğer Eserleri:

- **Ebussud Efendi**, Beyan Yayınları 1984, İstanbul

- **Turan (Turancılık Tarihinin Kaynakları)**, Turan Kültür Vakfı, 1998, İst.

- **Kızılma'nın İzinde**, Milenyum Yayınları, 2007, İstanbul

- **Türk Kadın Tarihine Giriş**, Ötüken Yayınları, 2008, İstanbul
- **Mührün Gücü, (İlk Türk İslam Devletlerinde ve Osmanlılarda Bürokrasi)**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2009
- **Eve Dönmeyenler** (Roman), Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011
- **Munzurdaki Zorbaz** (Roman) Ötüken Yayınları, İstanbul, 2012
- **Türk Mitolojisi, Yeni Araştırmalar Işığında**, Resse yayınları, İstanbul, 2013
- **Oğuznâme**, Yeni Araştırmalar Işığında, Resse yayınları, İstanbul, 2013
- **Osmanlı Türk müydü?** İleri Yayınları, İstanbul. 1913

İkinci Basım İçin

Kızıllema'nın İzinde'nin ilk basımı 2007 yılında yapılmıştı. Malesef bu itinasız ve redaksiyonu hatalı bir baskı idi. Buna rağmen oldukça itibar gördü ve bir iki yıl içinde tükendi.

Yeni baskısını yapmayı uzun zamandır düşünüyorduk, araya yeni çalışmalarım girdiğinden bir türlü ele alıp düzenlemeyi yapamadım.

Bu sefer Ötügen yayınevinin Aksakal (duayen) redaktörü, Erol Kılınc bey işi üstlendi. Böylece kitap, yeni düzenleme ile ikinci baskı olarak elinizde.

Kızıllema ile ilgili ciddi bir takım bilgilere ulaşmak isterseniz, zaman olarak günümüzden biraz gerilere gitmeniz gerekir; Konuyu ilk dile getiren Ziya Gökalp'tır.

O uzun Kızıllema şiiri 1910 tarihlidir. Daha sonra Kızıllema konusunda yazı yazıp kayda değer fikir ileri süren yazarlar: Ömer Seyfettin, Nihal Atsız, Şeref Uluğ, Dr. Mustafa Hakkı Akansel, Osman Turan, İsmail Hami Danişmend'dir.

Bize göre, Ziya Gökalp'ten sonra konuyu ciddi olarak ele alıp işleyen, bilge yazarımız Orhan Şaik Gökyay'dır: "Kızıllema Üzerine", başlığı ile 1986 yılında *Tarih ve Toplum* dergisinde yayınladığı bir seri (beş sayı) yazı bu sahadaki tek ciddi çalışmadır.

Bahsettiğimiz Kızıllema yazılarının kaynağına baktığımızda daha eskilere, 17. yüzyılın başlarına kadar gitmemiz gerektiğini anlarız. Burada Kızıllema hikâyelerini nakleden, yazılı metin olarak bize ulaştıran iki ana kaynakla karşılaşırız. Bunlar Evliya Çelebi (Ö. 1684) ve Peçevî İbrahim Efendi(Ö.1649)dir. Bu yazarlar aynı zamanda görgü tanığı sayılırlar ve verdikleri bilgiler birbirini tamamlar mahiyettedir. Özellikle bu son iki yazarın atıfta buldukları bilgiler ve işaret ettikleri eski zamanların söylenceleri dikkat çekicidir. Açıkçası Kızıllema'ya giden yolu önümüzde son-

suza kadar açan, bu iki müellif (Evliya Çelebi ve Peçevi İbrahim Efendi) olmuştur.

Bizde bu yoldan (kronolojik olarak) on bin yıl sürmüş bir yolculuğun başlangıcına doğru yürüdük. Zamanın derinliklerine yolculuk sürerken dehşet içinde fark ettik ki bu milletin tarihi, mitolojisi ve destanlarıyla ana kaynağının (hakikatle) irtibatı kesilmiş. Böylece geçmişle ilgili tarihi bilgilerimizin tamamen kurgudan ibaret olduğunu düşünmeye başladık. Kızılelma'nın izini sürerken işte böyle şaşırtıcı sonuçlarla karşılaştık.

Bu uzun yolculukta temel dayanaklarımız; tarihî kronoloji, ilahiyat, mitoloji, folklör, edebiyat ve diğer sosyal disiplinler idi.

Çalışmalarımız sırasında özellikle romantizm ve hamasetten uzak durduk. Böyle bir yolculukta tek yol arkadaşımız gerçekçilik oldu.

Bu araştırmanın meydana gelmesinde, metnin tamamını okuyarak gerekli düzeltmeleri yapan Ötügen yayınevinin aksakal editörü Erol Kılınç ağabeye ve değerli çalışması *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nin Kızılelma ile ilgili bölümlerinden yararlanmamı sağlayan Seyit Ali Kahraman'a, değerli yayıncım Ertuğrul Alpay'a ve konu ile ilgili uzaktan yakından katkısı olan herkese teşekkür ederim.

Kozyatağı Aralık 2013

Necati Gültepe
ngultepe@gmail.com

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

1- Kızılelma'dan İlk Söz Edenler	13
2- Tarihin Derinliklerinde, İlk Çağlarda (ya da Mitolojinin Mirası Olan) Kızılelma	20
3- Idun'un Elmalarının Çalınması.....	23
4- Altın Elmalar'ın Asil(veya Asıl) Bekçileri Turanlı Kadınlar, Amazonlar	27
5- Turan'ın Varlığı ve Coğrafyası	35
6- Medeniyet Doğuran Coğrafya	36
7- Kadim Turan Zamanlarındaki Din, Devlet, Evren Üçleminde Kızılelma	37
8- "Turan Zemîn" Tabiri Ve "Turan Zemîn"De Son Buzul Çağı	46
9- Modern İnsan'ın; "Turan İnsanı"nın Hayatının Başlangıcı	48
10- Mutlu Çağların Sonu: Orta Asya'da Çölleşme	51
11- Turan Boyları Yeryüzüne Dağılıyor	53
12- M.ö. Orta Asya'nın Dışına Yapılan Türk Göçleri	55
13- Bilinen İlk Turan Göçleri Mezopotamya'ya	57
14- Asya'nın Doğusuna Yapılan Göçler: Sind Medeniyeti	58
15- Anadolu'ya Ve Avrupa'ya Yapılan Göçler	62
16- Turan Göçlerinden Sonra Etrüsk Uygarlığı ve Bu Konudaki Tartışmalar	64
17- Etrüsklerin Türk-Turan İlişkileri	68

II. BÖLÜM

1- Ağaç (Kızıllema) Bayramı.....	72
2- Demir'in Hikâyesi.....	73
3- Turan Kavimlerini Birleştirip Devlet Yapan Güç Bir Tanrı'ya Olan İnançtı	75
4- Kızıllema'nın İzinde Hayat Ağacı	78
5- Büyük Köken Mitleri: Turan Zeminde Hayat Ağacı	85
6- Türkler Kaf Dağlarını Aşarken Kutsallarını (Kutsal Ağaç) Beraberlerinde Getirdiler	86
7- Tanrı Tarafından Kut Verilerek Hayat Ağacında Doğan Hakanlar....	90
8- "Ağaç" Motifinin Batı Dünyasındaki Oluşumu.....	105
9- Ağaç'tan Elma'ya: Arketipler	107

III. BÖLÜM

1- Kızıllema İle İlgili Müslüman Rivayetleri	110
2- Çizginin Ötesindeki Sınır.....	114
3- Kızıllema'nın Savaşçı Ulağı; Sarı Saltuk	121
4- Gül Baba	136
5- Fetihden Önceki Fetih!.....	147
6- Konya'dan Kosova'ya	149
7- Bin Yıllık Adlar	150
8- Sarı Saltuk'la İlgili Mahalli Rivayetler (Kıssalar).....	150

IV. BÖLÜM

1- Tarihî Mimarî Eserlerde Kızıllema Sembolleri.....	154
2- Ayasofya Camii'nin Kubbesinde Kızıllema (Altun Top).....	158
3- Ana Obje Olarak Kızıllema'nın Dayanakları.....	163
4- Elma'nın Türk Mitolojisinde Yeri	167
5- Turan Boylarında Kızıllema İle İlgili Yazılı Kaynaklara Doğru.....	174
6- Kızıllema Türesini Yaşatan Şamkalların (Şamhalların) Soyu	176
7- Lubenau'nun Rivayet Ettiği Bir Başka Efsane	181
8- Turan Diyarından Gelip Bizans Üzerinden Baltık Kıyılarına Ulaşan Bazı Kızıllema Söylenceleri	184
9- Kızıllema Fetihden Çok Önceleri Bizans'a Girmişti.....	195

V. BÖLÜM

1- Osmanlı İmparatorluğunda Kızılma	203
2- Osman Gazi'nin Rüyası	203
3- Hâkimiyet Alâmeti Olarak Kızılma	206
4- Osmanlı Tarihinde Kızılma İle İlgili Kayıt ve Belgeler	213
5- Osmanlı Kültüründe ve Yaşayışında Kızılma Kesintisiz Yer Almış- tır	217
6- Yavuz'un Mütegalibe İle 'Kızılma' Hesaplaşması	224
7- Bir Kızılma Eri Olarak Yavuz Selim'in Şahsiyeti	231
8- Tarih Derinliklerinden Gelen Hatıralar Ne Getirir?	235
9- Osmanlı - Macar İlişkilerinde "Kızılma"	238
10- Ortaçağda Kızılma Söylenceleri ve Günlük Politikalar	253
11- Tarih-i Üngürüs'ü Okurken	265
12- Peçevî'nin Kızılma İle İlgili Söyledikleri	271
13- Türk Kaynaklarında Kızılma Olarak Anılan Şehirler	275
14- Evliya Çelebi'de Viyana	282
15- Evliya Çelebi'ye Göre İstefani Kilisesinin Çan Kulesi	284
16- Budin	286
17- Budin'in Kızılma Sarayı	287
18- Köln Kızılması	289
19- İstolni Belgrad	293
20- Estergon Kalesi	294
21- Evliya Çelebi Kızılma'yı Tarih Gündemine Taşıyor	295
22- Peçevî, Macarlar ve Kızılma	299
23- Macar Tarihinin Kızılma Sırrı	302

VI. BÖLÜM

1- Klasik Dönem Türk Şiirinde Kızılma	308
2- Törelere ve Halk Geleneğinde Kızılma	313
3- Üç Mektup	322
4- Türk Folklorunda Elma'dan Kızılma'ya	332
5- Erzincan'da Söylenen İçinde Kızılma Geçen Bir Efsaneden	337
6- Kızılma İle İlgili Rivayetler	350
7- Bazı Halk Şairlerinin Dilinde Kızılma	361
8- İnanışlarda Kızılma	364
9- Alevi-Bektaşilerde Elma	365

10- Hazret-i Âdem ve Elma	369
11- Hz. Fatıma (Fatma Ana)	370

VII. BÖLÜM

1- Kızıl Ve Al Renklerin Mitolojik Kökeni	376
2- Alevi Söyleminde Ağaç - Hayat Ağacı.....	381
3- Pir Sultan Abdal'ın Kızılelma İle İlgili Söyledikleri	387
4- Pir Sultan Abdal'ın Nefeslerinde Kızılelma	388
5- Erzincan Alevi Söylemlerinde ve Gelenek-Göreneklerinde Kızılelma	402

VIII. BÖLÜM

1- Konu İle İlgili Destan ve Şiirler	404
--	-----

IX. BÖLÜM

Ek Metin.....	430
Seçilmiş Bibliyografya	475
Dizin.....	481

I.BÖLÜM

1- KIZILELMA'DAN İLK SÖZ EDENLER

Kızilelma hikâyelerini nakleden, yazılı metin olarak bize ulaştıran iki ana kaynak/kaynak şahıs vardır; *Evlîya Çelebi* (Ö. 1684), tarihçi *Peçevî*, İbrahim Efendi (Ö.1649). Bu iki müellif aynı zamanda görgü tanığıdır da. Bu müellifler verdikleri bilgiler bakımından birbirini tamamlar mahiyettedirler.

Bu dönemin yazılı metinlerine, seyahatname, tarih ve benzeri kaynaklarına göz attığımızda nereden aldıklarını açıkça belirtmeden sık sık *Kızilelma* ifadesini kullanmış olduklarını görürüz. Esas dikkatimizi çeken husus ise, *Kızilelma* sanki bir sepet içinde gökyüzünden ilahî bir el tarafından başta İstanbul olmak üzere batının en önemli merkezlerine isabet edecek şekilde savrulmuştur. Gerçekten de yazılı kaynaklarda yer alan ve *Kızilelma*'nın geçtiği coğrafya ve kentler şöyledir:

İstanbul (Bizans) Kızilelma'sı,
Roma Kızilelma'sı (Rim Papa Kızilelma'sı),
Viyana Kızilelma'sı,
Engürüs (Budîn) Kızilelma'sı,
Orta Macar Estergon Kalesi Kızilelma'sı,
Engürüs (Üstoynj Belgrat). Kızilelma'sı,
Almanya'da Büyük Kalona(Köln) Kızilelma'sı

Kızılelma söylenceleri 16. yy'dan 19. yy'ın sonlarına kadar dört yüz yıl resmî tarihin dışında, masal, hikâye menkıbe ve söylence olarak geniş halk kitleleri arasında sessizce devam eder. Tasavvufî bir deyişle söylenmek gerekirse sırlanarak, belli şifre ifadeler ve fenomenlerle hayatiyetini sürdürür.

Toplum hafızasında hayal meyal bir kavram olarak 19. yy sonlarında son büyük Türk Devleti olan Osmanlı çökerken, şairler, düşünürler ve yazarlar birdenbire bu yarı hayal yarı gerçek kavramdan yeniden söz etmeye başlarlar. Bunlardan ilki de Ziya Gökalp'tır.

Gökalp, zamanın önemli Türklük merkezlerinden olan Diyarbakır'da Osmanlı Türk Devleti'nin, yani yedi asırlık koca bir çınarın devrilişini ruhunda hissederek yaşamış, bu çöküşteki trajediyi hazmedememiştir.

Yüzlerce yıllık koca Osmanlı'nın çöküşü yaşanırken Türklük ve İslamiyet'in geleceği düşüncesi, onun zihninde binbir endişe oluşturmuştur. 30 yaşındaki bu Diyarbakırlı adam, elbette bunun ağırlığını kaldıramazdı. Nitekim olanlar olur; bir gün dayanılmaz acılar içinde silahını şakaklarına dayar, fokurdayan beynine tetiği çeker.

Bu intihar girişimi ile ne Ziya Gökalp ölür, ne de fokurdayan beyninin sızısı diner, ama başka bir şey olur; Ziya Gökalp'ın beyninde bir ışık belirir: bu Kızılelma'dır. Derdinin çaresi bu fenomendedir artık. Kızılelma'yı hatırlaması sanki beynindeki fırtınayı dindirecek gibidir. Ama bir problem vardır şimdi, o da sanki evrensel bir ilham gibi tarihin derinliklerden çıkıp gelen ve beyninin kıvrımlarında saklandığı yerden dışa vuran bir emanet/bir sırdır bu Kızılelma.

Gökalp sırra ermek için zihnini zorlar ve bu şifreyi çözmeyi mukaddes bir görev bilir. Meşhur Kızılelma manzumesi işte bu düşüncelerle yazılır. Ziya Gökalp başlangıç dizelerinde Kızılelma'yı şöyle tanımlar:

*Zemîni mefkûre, semâsı hayal
 Bir gün gerçek, fakat şimdiki masal
 Türk medeniyeti taklitsiz, safî
 Doğmadıkça bu yurt kalacak hafî*

O zamanlar Ziya Gökalp'ın Kızılelma şiiri bir ülkü, Türk milletinin gelecekte erişip gerçekleştireceği bir ideal ilkesi olarak değerlendirilmiş, böylece şair Ziya Gökalp, I. Dünya Savaşının arifesinde hemen hemen unutulmuş olan bu “Kızılelma sembolü”ne yüklediği manayla adeta Turan ideolojisinin bir tefsirini yapmıştı.

O, *Kızılelma* kavramına Türklerin yüzyıllarca sarsılmaz güç olarak kullandıkları ülkü değerlerini yüklemiştir. Böylece gerçekte Türklüğün varlığından doğan kültüre, evrensel bir anlam kazandırmış olduğu düşünülmüştü.

Bu Kızılelma manzumesi, bütün Türk dünyası tarafından heyecanla karşılanmış, toplumun tarihî genlerinde saklı bir şeyleri harekete geçirmiş, ya da toplumun unuttuğu sanılan bir sırrın varlığını hissettirmiştir.

Bu durum, sadece Türk dünyasının değil, bazı Macar Turancılarının ve birtakım Alman müsteşriklerinin de ciddi olarak ilgisini çekmiştir. Bunlardan Karl Brockelmann ve Martin Hartmann bunun menşeyini *Hesperiden* tasavvurunun¹ *altın elmalarından* geldiği şeklinde izahlara girişmiş, *Kızılelma* kavramı, bazı batılı ideologları da büyülemiştir.

Batı'nın ideal ilkelerinden birinin hayalini belirten bir faraziye veya önemli bir tarihî problemin çözümünün ek-sik parçası olarak görmüşlerdi. Büyük Alman düşünür August Fischer ise *Kızılelma*'yı mutlak dünya hâkimiyetinin sembolü olarak görüyordu.

¹ Edward, B., *A brief account of some travels in Hungaria, Servia, Bulgaria, Macedonia, Thessaly, Austria, Styria, Carinthia, Carniola*, London, 1673.

Kızilelma sırrını anlamaya ve çözmeye çalışan çok sayıda düşünür, yazar ve aydın olduğu bilinmektedir. Bunlardan konu ile en çok ilgilenenleri ve Kızilelma bilmesesine nasıl yaklaştıklarını kısaca görelim:

Ömer Seyfettin de “Kızilelma Neresi” adlı hikâyesinde² o kendine has, çok tatlı bir sadelik ve samimiyetle Kızilelma'nın ne olduğunu tartışıp çözmeye çalışanların önde gelenlerindedir. Ömer Seyfettin'in hikâyesinin konuyu ilgilendiren asıl can alıcı kısmı şöyledir;

[...İskender Paşa üçüncüyü huzura soktu. Bu, geniş omuzlarına baratasının (başlığının) uçları düşen genç bir bostancıydı.

—.!...

— Kızilelma neresi?

— Atınızın gittiği yer... Padişahım!

— Orası neresi?

— Neresi olduğunu ancak padişahım bilir...

Evet... Orası ne Hint, ne Sint, ne Çin, ne Maçin, ne Viyana ne de Roma'ydı. Padişah huzurundakilere;

— Gördünüz ya, dedi, üçünün de cevabında bir fark yok. Hakikat bir “Kızilelma” benim gitmek istediğim yer, işte...Hakkın beni göndereceği yer...

Padişah birdenbire, Hakkın kendini göndereceği yeri düşündü. Nihayet bulunmaz hak yolunun hakikat yolunun gittiği “Kızilelma” denen bu cennet kapısında Viyana Roma, Hint, Sint, Çin, Maçin birtakım fani harabelerden başka bir şey miydi?]

Ömer Seyfettin Kızilelma'yı çok farklı bir açıdan değerlendiriyor. Bu dünyadaki maddî unsurların dışında daha değerli, daha önemli daha farklı bir makam ya da yer veya

² Yeni Mecmua, 1917 veya Eski Kahramanlar, s.79, Ömer Seyfettin, Rafet Zaimler Yayınevi, 1981 İstanbul

Kanunî'nin huzurunda

ilahî bir değer olarak bakıyor. Böylece sır'ra en yakın yerde duruyor diye düşünüyor insan.

Kızılelma üzerine ilk araştırma yazısı Şeref Uluğ tarafından *Büyük Doğu* dergisinde yazılmış, *Kızılelma* 'nın yerini haritalarda arayanlardan çok, onu Ziya Gökalp'ın görüşüyle, Türkün erişilmek ve gerçekleştirilmek istenen bir ülküsü olarak açıklayanlar ön sırada gelmektedir.

Ziya Gökalp'ın bu eseri çıktıktan sonra bir hayli yorum ve tefsirler yapılmıştır.

Nihal Atsız, *Kızılelma*'daki safiyet ve doğallığı bu Türk ülküsünün çok eski olduğunu göstermesi bakımından anlamlı bulmuş, bu ülkünün aydınlardan önce halk arasında doğduğunu göstererek dikkati çekmiştir.

Özellikle Kızılrelma ülküsünün Osmanlı devletinin parlak zamanlarında iyice belirip şekillenmiş olması ve çağlar boyu halk nezdinde hiç kaybolmadan sürüp gelmiş olan bu *sırlı* bilginin kökeninin *ilahî* olduğu konusunda ısrarla durmuştur.

Konuya, Dr. Mustafa Hakkı Akansel, daha farklı bir yorum getirmiş, “*Bence Kızılrelma, bir yerde değildir; burada, bizim içimizdedir; onun öteki ismi millî asabiyet, millî ahlâktır.*” demiştir.

Osman Turan, ise: “*Osmanlı Padişahları, tarihî cihan hâkimiyeti mefkûresine, eskiden daha kuvvetli bağlanırken, İstanbul’u bu hâkimiyetin ilk merhalesi ve merkezi sayıyorlardı. Türk siyaset ve fikir adamları arasında gelişen bu millî ve İslâmî mefkûrenin halk kitlelerine ve askerlere Kızılrelma adı ve efsanesiyle yayılması çok dikkate değer olup, İstanbul’u sembolleştiriyor ve Türkler için ona sahip olma emelini teşkil ediyordu. Yani Kızılrelma İstanbul’dur.*” diyordu.

İbrahim Kafesoğlu: “*Bizim ordularımız, tarih boyunca biri millî, diğeri insanî olmak üzere, çift vazife ifasına çalışmıştır.*”

Türk ordusunu diğer ordular arasında çok yükselten insanî vazife, büyük milletimiz tarafından *Kızılrelma* tefsiriyle ifadelendirilmiştir.” sözleriyle *Kızılrelma*’yı Türk ordusunun manevi hedefi olarak görmüştür.

İsmail Hami Danişmend: “*Eski Türkler, Osmanlı imparatorluğunu üç kıtanın birleştiği yerde kurmadan, önce millî vicdanlarında kurmuşlar ve bütün askerî hamlelerinde işte o büyük ülkünün, gidildikçe uzaklaşan hududuna doğru atılmışlardır.*”

Ana vatana her taraftan genişleyen manevi bir harita çizilmiş gibidir. Gönüllerde yer alan bu haritanın türlü istikametlerdeki büyük merkezlerine hep *Kızılrelma-Kızılalma* adı verilmiştir. Türkün yüreğindeki coğrafyanın merkezlerine *Kızılrelma* denir.” diye, hükmünü vermiştir.

Kızılrelma’nın ne olduğu ile ilgili tespitler toplu olarak;

- Mutlak dünya hâkimiyetinin sembolüdür.
- Hakkın(Tanrı'nın)Hakan'ı göndereceği yerdir.
- Türk'ün gerçekleştirmek istediği ülküsüdür.
- İlahî ve sırlı bir bilgidir.
- Millî asabiyet, millî ahlâktır.
- İstanbul'un sembolüdür.
- Türk ordusunun manevi hedefidir.
- Türk'ün yüreğindeki coğrafyanın merkezi yerleşim bölgesidir.

Bütün bu değerlendirmeleri iki düşünce, iki ana öge etrafında toparlamak mümkün. Bunlar;

I- Kızılma İlahî (Tanrısal) bir bilgi, bir sır ya da şifredir.

II- Kızılma coğrafi bir mekâna ulaşma düşüncesi, “ideali”, ulaşılmak istenen bir yer veya diyardır. Viyana, Roma, İstanbul gibi.

Birinci tanıma göre; burada tarif çok açık ve nettir:

“Türkler coğrafi ve hatta siyasi olarak ulaşmak istedikleri her hedefin adını Kızılma koymuşlardır.” dediği zaman mesele hallolmuş olur, yani izah edecek, irdelenecek bir konu kalmaz. Ama böyle olmadığına dair çok kuvvetli şüpheler vardır.

Millet olarak da asla böyle düşünülmediği için, yüzlerce yıl Kızılma olgusu sürüp gelmiştir. Açıkçası bu konu henüz noktalanmamıştır. Bu olguyu anlayabilmek ve tatmin edici bir sonuca varabilmek için bütün enerjimizle birinci tanım üzerinde düşünüp araştırmak zorundayız. Bu araştırmayı yaparken, konunun bütün yönlerini, hem batin'ını, hem zâhir'ini ihmal etmemeliyiz.

O zaman Kızılma sırrını çözmek ve ne olduğunu anlamak için yapılacak bir tek şey var, o da bu kavramla ilgili görünen her türlü nesneyi, anlatıyı ve bilgiyi gözden geçirmek, Kızılma kavramına tabiri caizse, tanımlanabilecek

bir şekil vermek, onu belki şekliyle değil ama ruhuyla belirgin hale getirmek.

Bunun için yapılacak çalışma, tıpkı bir heykeltıraşın kütük mermeri yontarak içinden anlamlı bir şekil çıkarması gibi, bizde var olduğunu ve kendi aslî şekliyle orada durduğunu bildiğimiz Kızılelma'nın etrafındaki, onu belirsizleştiren ve sis perdesiyle çerçeveleyen parçaları atarak, ortaya çıkarmaya çalışacağız. Bunu yaparken kullanacağımız malzeme, en geniş kapsamıyla Türk kültürünün maddî manevî bütün öğeleridir.

Kızılelma imgesinden hareket ederek, bu kavramı meydana getiren objelerin izini tarihî kronoloji, ilahiyat, mitoloji, tarih, folklör, edebiyat ve diğer anlatı disiplinleri içinde sürerek günümüze uzanan bir senteze ulaşabilir ve *Kızılelma* fenomenin objektif izdüşümünü tespit edebiliriz.

Öncelikle *Kızılelma*'nın kökenini (sosyal ve coğrafi zemîni) tanımlamak lâzımdır.

Zemîn elbette ki “Turan Zemîn”, zaman ise tarihten de öte belki tarih öncesi zamanlarıdır.

2- TARİHİN DERİNLİKLERİNDE, İLK ÇAĞLARDA (YA DA MİTOLOJİNİN MİRASI OLAN) KIZILELMA

- Avrasya'da yer alan tarihî toplumlarda ağaç ve elma söylenceleri
- Dünyanın İlk Güzellik Yarışması

MÖ. 2000 yıllarından itibaren **Turan Zemîn** kökenli göçebe topluluklar belki ikinci göç dalgası olarak Avrupa istikametinde yayılmaya başladılar.